

I. SUMMORUM PONTIFICUM — KÍSÉRŐLEVÉL

**A Szentatya, XVI. Benedek pápa levele
az egész világ püspökeihez
az 1970-es reform előtti római liturgia használatáról szóló
motu proprio bemutatásáról**

II. SUMMORUM PONTIFICUM MOTU PROPRIO

**Őszentsége, XVI. Benedek pápa
Summorum Pontificum motu propriója
az 1970-es reform előtti római liturgia
használatáról**

III. UNIVERSAE ECCLESIAE INSTRUKCIÓ

„ECCLESIA DEI” PÁPAI BIZOTTSÁG

**INSTRUKCIÓ
Őszentsége, XVI. Benedek pápa
Summorum Pontificum motu propriójának
végrehajtásáról**

SUMMORUM PONTIFICUM – KÍSÉRŐLEVÉL

**A Szentatya, XVI. Benedek pápa levele
az egész világ püspökeihez
az 1970-es reform előtti római liturgia használatáról szóló
motu proprio bemutatásáról**

Kedves Testvéreim a püspökségben!

Nagy bizalommal és reménnyel adom pásztori kezetekbe új *motu proprio* kiadott apostoli levelem szövegét az 1970-es reform előtti római liturgia használatáról. A dokumentum hosszú mérlegelés, sok tanácskozás és imádság gyümölcse.

A megfelelő információk hiányában közzétett hírek és vélemények nem kevés zavart okoztak. Egymástól igen eltérő reakciókat hallhattunk az örömteli elfogadástól egészen a kemény ellenállásig egy olyan tervezettel kapcsolatban, amelynek tartalma valójában ismeretlen volt.

A dokumentumot ért támadások alapvetően kétfajta félelemre épülnek, ezekkel szeretnék egy kissé közelebbről foglalkozni ebben a levélben.

Először is van egy olyan félelem, hogy a dokumentum aláássa a II. Vatikáni Zsinat tekintélyét, amennyiben kétségbe vonja egyik alapvető döntését, a liturgikus reformot. Ez a félelem alaptalan. Ezzel kapcsolatban mindenekelőtt azt kell elmondani, hogy a VI. Pál által kiadott, majd II. János Pál által két további kiadásban újra megjelentetett Misekönyv értelemszerűen az eucharisztikus liturgia normális, rendes formája (*forma ordinaria*) és az is marad. A zsinatot megelőző *Missale Romanum* legutolsó kiadását, amely 1962-ben XXIII. János pápa tekintélyével jelent meg, és amelyet a zsinat folyamán is használtak, ezzel szemben a liturgikus ünneplés rendkívüli formájaként (*forma extraordinaria*) lehet majd használni. Nem helyénvaló úgy beszélni a Római Misekönyv e két kiadásáról, mintha „két rítust” képviselnének; ehelyett inkább egy és ugyanazon rítus kettős gyakorlatáról (*usus*) van szó.

Ami az 1962-es Misekönyvet mint a mise liturgiájának rendkívüli formáját illeti, szeretném felhívni a figyelmet arra a tényre, hogy ez a Misekönyv jogilag soha nem lett eltörölve, következésképpen használata elvileg mindig engedélyezve volt. Az új Misekönyv bevezetésekor nem látszott szükségesnek, hogy külön szabályokat adjanak ki a korábbi Misekönyv lehetséges használatáról. A háttérben valószínűleg az a feltételezés állt, hogy mindössze néhány egyedi esetről lesz szó, amelyeket helyi szinten egyenként is meg lehet oldani. Utóbb azonban hamar kiderült, hogy igen sokan továbbra is erősen kötődnek a római rítusnak ehhez a gyakorlatához, amely gyermekkoruk óta ismerős volt számukra. Mindez elsősorban azokban az országokban történt így, amelyekben a liturgikus mozgalom sokakat részesített komoly liturgikus nevelésben és vezetett el a

liturgikus ünneplés korábbi formájával való mély, személyes kapcsolatra. Mindnyájan tudjuk, hogy a Lefebvre érsek által vezetett mozgalomban a régi Misekönyvhöz való hűség külső ismertetőjellé vált; az ebből származó szakadásnak azonban mélyebb okai voltak. Sokan voltak, akik egyértelműen elfogadták a II. Vatikáni Zsinat kötelező jellegét, és hűségesek maradtak a pápához és a püspökökhöz, ugyanakkor azt is szerették volna, ha visszakaphatják a szent liturgia számukra kedves formáját. Ez elsősorban azért alakult így, mert a liturgikus ünneplések sok helyütt nem követték hűségesen az új Misekönyv előírásait, amelyeket egyenesen úgy fogtak fel, mintha lehetővé, sőt kötelezővé tennék a kreativitást, ami gyakran a liturgia már alig tűrhető torzulásaihoz vezetett. Mindezt saját tapasztalataim alapján mondom, hiszen én is átéltem ezt az időszakot a maga reményeivel és zavarodottságával együtt. Azt is láttam, milyen mély lelki sebeket okozott a liturgia önkényes eltorzítása olyan személyekben, akiknek élete mélyen az Egyház hitében gyökerezett.

Ezért érezte kötelességének II. János Pál pápa, hogy az 1988 július 2-án kiadott *Ecclesia Dei* motu proprioval keretszabályt adjon az 1962-es Misekönyv használatára nézve. Ez a dokumentum azonban nem tartalmazott részletes előírásokat, hanem általánosságban arra számított, hogy a püspökök nagylelkűen válaszolnak majd azon hívek „jogos lelki igényeire”, akik a római rítusnak ezt a gyakorlatát kérték tőlük. Abban az időben a pápa elsősorban a X. Szent Pius Testvérületet akarta hozzásegíteni ahhoz, hogy ismét teljes egységre lépjen Péter utódával, és egy olyan sebet próbált meg begyógyítani, amely azóta is egyre fájdalmasabban ég. Erre a kiengesztelődésre sajnos nem került sor. Mindazonáltal számos közösség hálásan élt a motu proprioiban felkínált lehetőségekkel. Továbbra sem volt könnyű azonban az 1962-es Misekönyv használata ezeken a csoportokon kívül, mivel hiányoztak a részletes jogszabályok, s főleg mert a püspökök gyakran attól félték, hogy az ilyen esetek kétségbe vonják a zsinat tekintélyét. Közvetlenül a II. Vatikáni Zsinat után arra lehetett számítani, hogy az 1962-es Misekönyv használatának igénye csak az idősebb nemzedékre korlátozódik, amely vele együtt nőtt fel, ám időközben nyilvánvalóvá vált, hogy ezt a liturgikus formát a fiatalok is felfedezték maguknak, megérezték a benne rejlő vonzerőt és megtalálták benne a Legméltóságosabb Oltáriszentség Misztériumával való találkozás kifejezetten rájuk szabott módját. Így született meg a pontosabb jogi szabályozás igénye, amely az 1988-as motu proprio idején még nem volt előre látható. A jelen szabályoknak ugyanakkor az is célja, hogy megszabadítsák a püspököket attól, hogy állandóan esetileg kelljen mérlegelniük a különféle helyzetekre adandó válaszaikat.

Másodikként az a félelem fogalmazódott meg az új motu proprio-ról folyó viták során, hogy az 1962-es Misekönyv szélesebb körű használata rendezetlenséghez, sőt szakadáshoz vezethet a plébániai közösségeken belül. Úgy tűnik számomra, hogy ez a félelem sem igazán megalapozott. A régi Misekönyv használata a liturgikus képzettség bizonyos fokát és a latin nyelv valamelyes ismeretét feltételezi; manapság ezek egyike sem túl gyakori. Már ebből a két konkrét előfeltételből is világosan látszik, hogy a római rítus rendes formája minden bizonnyal az új Misekönyv marad, és nemcsak a normatív szabályozás alapján, hanem a miatt a valós helyzet miatt is, amelyben a hívek közössége él.

Igaz, hogy vannak túlzások, olykor pedig társadalmi szempontok is, amelyek helytelen módon tapadnak az ősi latin liturgikus hagyományhoz ragaszkodó hívek attitűdjéhez. A Ti szeretetek és lelkipásztori bölcsességetek serkentsen és vezessen ezek tökéletesítésére. A római rítus gyakorlatának két formája egyébként is kölcsönösen gazdagíthatja egymást: az új szentek anyaga és néhány új prefáció beilleszthető és be is illesztendő a régi Misekönyvbe. Az „Ecclesia Dei” Bizottság — kapcsolatban állva a

régebbi gyakorlat (*usus antiquior*) iránt elkötelezett különböző szervezetekkel – tanulmányozni fogja az ilyen irányú praktikus lehetőségeket. Ugyanakkor a VI. Pál Misekönyve szerint ünnepelt szentmise is képes lesz rá, hogy erősebben juttassa kifejezésre azt a szakralitást, amely sokakat a régebbi gyakorlathoz vonz. A legbiztosabb garancia arra, hogy VI. Pál Misekönyve egyesíteni tudja a plébániai közösségeket és hogy azok szeretettel tudnak élni vele, abban áll, ha nagy tisztelettel és a liturgikus előírások megtartásával celebrálják. Mindez láthatóvá fogja tenni e Misekönyv lelki gazdagságát és teológiai mélységét.

Itt érkezem el ahhoz a pozitív megokoláshoz, amely arra a döntésre készítetett, hogy kiadjam ezt a motu propriót, megújítva az 1988-as szabályozást. Az Egyházon belüli kiengesztelődésről van szó. Visszatekintve a múltba, a Krisztus Testét évszázadokon át szétszaggató megoszlásokra, az az érzésünk, hogy a megoszlások kialakulásának kritikus pillanataiban az Egyház vezetői nem tettek meg minden tőlük telhetőt, hogy fenntartsák vagy ismét elérjék a kiengesztelődést és az egységet. Az az érzésünk, hogy az Egyház részéről történt mulasztások maguk is hozzájárultak ahhoz a szégyenletes tényhez, hogy e megoszlások meg tudtak szilárdulni. Ez a múltba való visszatekintés ma arra kötelez bennünket, hogy minden erőnkkel azon legyünk, hogy mindazok, akik valóban kívánják az egységet, megmaradhassanak ebben az egységben, vagy ismét megtalálhassák azt. A Korintusiakhoz írt második levél egy mondata jut eszembe, ahol Pál ezt írja (2 Kor 6, 11–13): „A szánk megnyílt felétek, korintusiak, s a szívünk kitárult. Nem bennünk van szűk hely számotokra, hanem a ti szívetekben szűk a hely. Hogy pedig ezt viszonzátok, [...] tárjátok ki ti is szíveteket!” Pál természetesen más kontextusban szólalt meg, ez a buzdítás azonban minket is érint és kell hogy érintsen, különösen ebben a helyzetben. Tárjuk ki nagylelkűen szívünket, és teremtsünk benne helyet mindannak, amit maga a hit kínál fel!

A Római Misekönyv két kiadása nem áll ellentmondásban egymással. A liturgia történetét a növekedés és haladás jellemzi, nem pedig a törés. Amit az előző nemzedékek szentnek tartottak, a mi számunkra is szent és nagyszerű marad, és nem lehet egyik pillanatról a másikra teljes egészében megtiltani vagy egyenesen károsnak ítélni. Mindnyájunknak javára szolgál, ha megőrizzük azokat a gazdagságokat, amelyek az Egyház hitében és imádságában növekedtek, ha megadjuk nekik az őket megillető helyet. A teljes közösség megéléséhez természetesen a korábbi gyakorlathoz kötődő közösségek papjai sem zárhatják ki elvi alapon a liturgiának az új könyvek szerint való végzését. A rítus megújított formájának teljes kizárása nehezen volna összeegyeztethető értékének és szent voltának elismerésével.

Befejezésül, kedves Testvéreim, szeretném kifejezetten hangsúlyozni, hogy ezek az új szabályok egyáltalán nem csökkentik a püspökök tekintélyét és felelősségét akár a liturgia, akár pedig a hívek lelkipásztori ellátása terén. Valójában minden püspököt megillet a jog, hogy saját egyházmegyéjében a liturgia irányítója legyen (vö. *Sacrosanctum Concilium*, 22. p.: „*Sacrae Liturgiae moderatio ab Ecclesiae auctoritate unice pendet, quae quidem est apud Apostolicam Sedem et, ad normam iuris, apud Episcopum*”).

Semmiben sem szenved tehát csorbát a püspökök tekintélye, hiszen továbbra is az ő feladatuk lesz afölött őrködni, hogy minden békésen és nyugodtan történjék. Ha esetleg olyan probléma adódnék, amelyet a plébános nem tud megoldani, a helyi ordináriusnak mindig lehetősége lesz rá, hogy közbelépjen, de csak a motu proprióban előírt új szabályokkal teljes összhangban.

Ezenkívül felkérlek Benneteket, kedves Testvéreim, hogy három évvel a jelen motu proprio hatályba lépése után számoljatok be a Szentszéknek tapasztalataitokról. Ha valóban komoly nehézségek adódnának, azokra is megoldást lehet keresni.

Kedves Testvéreim, hálával és bizalommal bízom pásztori szívetekre ezeket a sorokat és a motu proprio szabályait. Emlékezzünk mindig Pál apostol szavaira, amelyeket az efezusi presbiterekhez intézett (ApCsel 20, 28): „Vigyázzatok magatokra és az egész nyájra, amely fölé a Szentlélek előljáróul helyezett titeket, hogy kormányozzátok Isten egyházát, amelyet tulajdon vérén szerzett.”

Ezeket a szabályokat Máriának, az Egyház Anyjának hathatós közbenjárására bízom, és szívből adom apostoli áldásomat Rátok, kedves Testvéreim, egyházmegyéitek plébánosaira és minden, Veletek együtt munkálkodó papra, valamint összes hívetekre.

Kelt Szent Péternél, 2007 július 7-én

XVI. BENEDEK PÁPA

Fordította: Rihmer Zoltán

Megjelent: Magyar Egyházzene 14 (2006/2007) 489–492

SUMMORUM PONTIFICUM MOTU PROPRIO

**Őszentsége
XVI. Benedek pápa
Summorum Pontificum
motu proprioja
az 1970-es reform előtti római liturgia
használatáról**

XVI. BENEDEK PÁPA

A pápák egészen napjainkig mindig gondoskodtak arról, hogy Krisztus Egyháza méltó tiszteletet mutasson be az Isteni Felségnek, „nevének dicséretére és dicsőségére” és „egész Anyaszentegyháza javára”.

Emberemlékezetet meghaladó idő óta megtartották, és a jövőben is meg kell tartani azt az alapelvet, „amely szerint minden egyes részegyháznak meg kell egyeznie az egyetemes Egyházzal nemcsak a hitbeli tanítás és a szentségi jelek tekintetében, hanem az apostoli és folytonos hagyomány által egyetemesen közvetített gyakorlatban is, és mindezt nemcsak azért kell megtartani, hogy elkerülhetőek legyenek a tévedések, hanem hogy a hitet a maga teljességében lehessen továbbadni, mivel az Egyház imádságának törvénye (*lex orandi*) megfelel hite törvényének (*lex credendi*)”.^[1]

Azoknak a pápáknak a sorában, akik minderről kellőképp gondoskodtak, kiemelkedik Nagy Szent Gergely neve, aki biztosította, hogy mind a katolikus hitet, mind pedig az istentiszteletnek és a kultúrának a rómaiak által a korábbi századokban felhalmozott kincseit továbbadják Európa új népeinek. Elrendelte a szent liturgia — mind a szentmiseáldozat, mind pedig a zsoltó — formájának rögzítését és megőrzését úgy, ahogy azt Róma városában ünnepelték. Igencsak támogatta a szerzeteseket és a szerzetesnőket is, akik Szent Benedek Regulája szerint küzdve az Evangélium hirdetése mellett életükkel is mindenütt jelenvalóvá tették a Regulának azt a rendkívül üdvös mondatát, hogy „az isteni szolgálatnak semmit elébe ne helyezzenek” (43. fej.). Ily módon a római szokások szerint ünnepelt szent liturgia számos népnek nemcsak a hitét és jámborságát, hanem a kultúráját is megtermékenyítette. Közismert tény, hogy az Egyház latin liturgiája a maga különböző formáiban a kereszténység minden századában milyen sok szent lelki életét ösztönözte, s hogy mennyi népet erősített meg a vallás erényében és mennyire termékenyítően hatott jámborságukra.

Arról pedig, hogy a szent liturgia ezt a funkcióját még hatékonyabban töltse be, az idők során számos más római pápa különös módon gondoskodott; közöttük is kiemelkedik V. Szent Pius, aki a Tridenti Zsinat buzdítására nagy lelkipásztori buzgalommal megújította az Egyház egész istentiszteleti rendjét, gondozta a kijavított és „az Atyák szabályai szerint

megreformált” liturgikus könyvek kiadásait, és közreadta őket a Latin Egyház használatára.

A római rítus liturgikus könyvei között nyilvánvalóan kiemelkedik a Római Misekönyv, amely Róma városában alakult ki, s a későbbi századok során fokozatosan öltött olyan formákat, amelyek nagy hasonlóságot mutatnak az újabb időkben meglevő alakjával.

„Ugyanezt a célkitűzést követték a későbbiekben a római pápák, amikor gondoskodtak a rítusok és a liturgikus könyvek naprakésszé tételéről vagy pontosításáról, majd pedig a [XX.] század elején általános reformjukra vállalkoztak.”[2] Ezen az úton jártak Elődünk, VIII. Kelemen, VIII. Orbán, X. Szent Pius,[3] XV. Benedek, XII. Pius és XXIII. Boldog János.

Az utóbbi időben a II. Vatikáni Zsinat kifejezte azt a szándékát, hogy ismét álljon helyre az istentiszteletnek kijáró tisztelet és az előírások megtartása, és igazodjék a modern kor szükségleteihez. Ettől a szándéktól indítva Elődünk, VI. Pál pápa 1970-ben jóváhagyta a Latin Egyház megreformált és részben megújított liturgikus könyveit, amelyeket az egész világon számos népnyelvre lefordítottak, s a püspökök, valamint a papok és hívek készségesen fogadtak el. A Római Misekönyv harmadik mintakiadásban való átdolgozását (*recognitio*) II. János Pál hagyta jóvá. A római pápák így azon munkálkodtak, „hogyan ez a «liturgikus épület» [...] újra méltóságával és összhangjával ékesen” álljon előttünk.[4]

Bizonyos vidékeken azonban számos hívő oly nagy szeretettel és vonzódással kötődött és kötődik ma is a korábbi liturgikus formákhoz, amelyek igen mélyen átitatták kultúrájukat és lelkiségüket, hogy II. János Pál pápa az e hívek iránti lelkipásztori gondoskodástól indítva 1984-ben egy külön engedéllyel (*indultum*), az Istentiszteleti Kongregáció *Quattuor abhinc annos* levelével felhatalmazást adott a XXIII. János által 1962-ben kiadott Római Misekönyv használatára; majd 1988-ban ugyancsak II. János Pál az *Ecclesia Dei* motu proprioval arra buzdította a püspököket, hogy ezt a felhatalmazást széles körben és nagylelkűen alkalmazzák az összes ezt kérő hívő javára.

E hívek kitartó kérésére, amelyet már Elődünk, II. János Pál hosszasan megfontolt, meghallgatva a 2006 március 23-án tartott konzisztóriumon a bíboros atyák véleményét, mindent éretten megfontolva, segítségül híván a Szentlelket és Isten támogatásában bizakodva, jelen apostoli levelünkkel a következőket rendeljük el:

1. cikkely. A VI. Pál által kihirdetett Római Misekönyv a latin rítusú Katolikus Egyház *lex orandijának* rendes kifejeződése. Az V. Szent Pius által kihirdetett és XXIII. Boldog János által újra kiadott Római Misekönyvet pedig az Egyház ugyanezen *lex orandija* rendkívüli kifejeződésének kell tekinteni, s tiszteletreméltó és ősi használata miatt a neki kijáró tiszteletben kell tartani. Az Egyház *lex orandijának* e két kifejeződése azonban egyáltalán nem vezet megoszláshoz az Egyház *lex credendije* körében, hiszen az egyetlen római rítus két gyakorlatát (*usus*) jelenítik meg.

A szentmiseáldozatot tehát szabad a Római Misekönyvnek XXIII. Boldog János által 1962-ben kihirdetett és soha vissza nem vont mintakiadása szerint ünnepelni mint az Egyház liturgiájának rendkívüli formáját. Azoknak a feltételeknek a helyébe pedig, amelyeket a korábbi *Quattuor abhinc annos* és *Ecclesia Dei* dokumentumok e Misekönyv használatára előírtak, a következők lépnek:

2. cikkely. A nép nélkül végzett misékben bármely latin rítusú katolikus pap — akár egyházmegyes, akár szerzetes — használhatja vagy a XXIII. Boldog János pápa által 1962-ben kiadott Római Misekönyvet, vagy pedig a VI. Pál pápa által 1970-ben kihirdetett Római Misekönyvet, mégpedig bármely napon, a Szent Háromnapot kivéve. Az efféle, egyik vagy másik Misekönyv szerinti celebráláshoz a pap nem szorul semmilyen engedélyre, sem az Apostoli Szentszékére, sem pedig az ordináriuséra.

3. cikkely. Ha a megszentelt élet intézményeihez vagy az apostoli élet társaságaihoz tartozó — akár pápai, akár egyházmegyei jogú — közösségek azt kívánják, hogy konventmiséiken vagy „közösségi miséiken” saját kápolnájukban a Római Misekönyv 1962-ben kihirdetett kiadása szerint ünneplhessék a szentmisét, ezt szabadon megtehetik. Ha az ilyen miséket egy adott közösség vagy egy egész intézet, illetve társaság gyakran vagy tartósan vagy állandóan kívánja végezni, a döntést a nagyobb előljárók hozzák meg a jog szabályai szerint és a részleges törvények és szabályzatok alapján.

4. cikkely. A fenti 2. cikkelyben említett szentmiséken — a jog előírásait megtartva — részt vehetnek azok a krisztushívők is, akik ezt önként kérik.

5. cikkely, 1. §. Azokon a plébániákon, ahol a korábbi liturgiához kötődő híveknek állandó csoportja található, a plébános fogadja készségesen a kérésüket a szentmisének az 1962-ben kiadott Római Misekönyv rítusa szerinti ünneplésére vonatkozóan. Gondoskodjék róla, hogy harmonikus egyensúly jöjjön létre e hívek lelki java és a plébánia rendes lelkipásztori ellátásának igénye között, a püspök fennhatósága alatt a 392. kánon szabályai szerint, kerülve a viszálykodást és törekedve az egész Egyház egységére.

2. §. A XXIII. Boldog János Misekönyve szerinti szentmisékre hétköznaponként kerülhet sor; egy ilyen mise azonban vásár- és ünnepnapokon is lehetséges.

3. §. A plébános az e rendkívüli formában végzett szertartásokat az ezt kérő híveknek vagy papoknak olyan különleges helyzetben is engedje meg, amilyen a házasságkötés, a temetés vagy az alkalmi szertartások, pl. a zarándoklatok.

4. §. A XXIII. Boldog János Misekönyvét használó papoknak olyanoknak kell lenniük, akik erre alkalmasak és akiket a jog ebben nem akadályoz.

5. §. A nem szerzetesi vagy plébániatemplomokban a fenti engedély megadására a templomigazgató jogosult.

6. cikkely. A XXIII. Boldog János Misekönyve szerinti, néppel végzett szentmiséken az olvasmányokat népnyelven is fel lehet olvasni, ha olyan kiadásokat használnak, amelyek elnyerték az Apostoli Szentszék *recognitió*ját.

7. cikkely. Ha a világi hívek 5. cikkely 1. §-ában említett csoportjának kérését a plébános nem teljesíti, értesítsék erről a megyéspüspököt. A megyéspüspök nyomatékosan fel van kérve rá, hogy tegyen eleget kívánságuknak. Ha ő sem tud gondoskodni az ilyen szertartásról, az ügyet terjesszék az „Ecclesia Dei” Pápai Bizottság elé.

8. cikkely. Az a püspök, aki gondoskodni akar a világi krisztushívők ilyen kéréséről, ám ebben különféle okok akadályozzák, az ügyet az „Ecclesia Dei” Pápai Bizottság elé terjesztheti, amely tanácsot és segítséget fog nyújtani neki.

9. cikkely, 1. §. A plébános — mindent alaposan megfontolva — ugyanígy engedélyt adhat a régi Rituále használatára a keresztség, a házasságkötés, a bűnbánat és a betegek kenete szentségeinek kiszolgáltatásában, ha a lelkek java ezt indokolja.

2. §. Az ordináriusok pedig felhatalmazást kapnak a bérmálás szentségének kiszolgáltatására a régi Római Pontifikále szerint, ha a lelkek java ezt indokolja.

3. §. A szent rendekben lévő klerikusok szabadon használhatják a XXIII. Boldog János által 1962-ben kihirdetett Római Breviáriumot is.

10. cikkely. A helyi ordinárius, ha megfelelőnek ítéli, az 518. kánon szabályai szerint szabadon létrehozhat személyi plébániát a római rítus régebbi formája szerinti szertartások végzésére, illetve templomigazgatót vagy lelkészt nevezhet ki, megtartva a jog előírásait.

11. cikkely. A II. János Pál által létrehozott „Ecclesia Dei” Pápai Bizottság [5] továbbra is folytatja tevékenységét. Ez a Bizottság olyan formában, feladatkörrel és ügyrend szerint fog működni, amelyet a római pápa neki adni kíván.

12. cikkely. Ugyanez a Bizottság túl azokon a felhatalmazásokon, amelyekkel jelenleg rendelkezik, a Szentszék joghatóságát fogja gyakorolni, felügyelve a jelen rendelkezések megtartására és alkalmazására.

Megparancsoljuk, hogy mindaz, amit a jelen *motu proprio* kiadott apostoli levelünkkel elrendeltünk, érvényes és jogerős legyen, és hogy a folyó év szeptember 14-étől, a Szent Kereszt Felmagasztalásának ünnepétől kezdve tartsák meg; minden ellenkező rendelkezés hatályát veszti.

Kelt Rómában, Szent Péternél, július 7-én, az Úr 2007. esztendejében, pápaságunk harmadik évében.

XVI. BENEDEK PÁPA

Fordította: Rihmer Zoltán

Megjelent: Magyar Egyházzene 14 (2006/2007) 485–488

[1] *Institutio generalis Missalis Romani*, editio tertia [A Római Misekönyv általános rendelkezései, harmadik kiadás], 2002, 397. p.

[2] II. János Pál pápa: *Vicesimus quintus annus* apostoli levél, 1988 december 4., 3. p., AAS 81 (1989) 899.

[3] II. János Pál pápa: *Vicesimus quintus annus* apostoli levél, 1988 december 4., 3. p., AAS 81 (1989) 899.

[4] X. Pius pápa: *Abhinc duos annos* motu proprio, 1913 október 23., AAS 5 (1913) 449—450; vö. II. János Pál pápa: *Vicesimus quintus annus* apostoli levél, 1988 december 4., 3. p., AAS 81 (1989) 899.

[5] Vö. II. János Pál pápa: *Ecclesia Dei* motu proprio, 1988 július 2., 6. p., AAS 80 (1988) 1498.

UNIVERSAE ECCLESIAE INSTRUKCIÓ

„ECCLESIA DEI” PÁPAI BIZOTTSÁG

INSTRUKCIÓ Őszentsége, XVI. Benedek pápa *Summorum Pontificum* motu propriójának végrehajtásáról

I. Bevezetés

1. XVI. Benedek pápa 2007 július 7-én kelt és 2007 szeptember 14-étől hatályos *Summorum Pontificum* motu propriója a római liturgia gazdagságát az egész Egyháznak hozzáférhetőbbé tette.

2. Ezen motu proprióval XVI. Benedek pápa egyetemes törvényt alkotott az Egyháznak, hogy korszerűbb szabályokról gondoskodják a római liturgia 1962-ben érvényes gyakorlatát illetően.

3. Megemlítve a pápák kitartó gondoskodását a szent liturgia illetén gondozása, valamint a liturgikus könyvek átdolgozása terén, Őszentsége emlékezetbe idézte az emberemlékezet óta elfogadott és a jövőben is megtartandó ősi alapelvet: „minden egyes részegyháznak meg kell egyeznie az egyetemes Egyházzal nemcsak a hitbeli tanítás és a szentségi jelek tekintetében, hanem az apostoli és folytonos hagyomány által egyetemesen közvetített gyakorlatban is, és mindezt nemcsak azért kell megtartani, hogy elkerülhetőek legyenek a tévedések, hanem hogy a hitet a maga teljességében lehessen továbbadni, mivel az Egyház imádságának törvénye (*lex orandi*) megfelel hite törvényének (*lex credendi*).”**[1]**

4. Ezenkívül az Apostoli Úr megemlíti azokat a római pápákat is, akik ebben a gondoskodásban a legnagyobb érdemeket szerezték, különösen Nagy Szent Gergelyt és V. Szent Piust. A pápa ugyancsak megemlékezik arról, hogy a liturgikus könyvek között mindig kiemelkedett a Római Misekönyv, amely a századok folyamán egészen Boldog XXIII. János pápáig folyamatosan gyarapodott. Ezt követően a II. Vatikáni zsinat utáni liturgikus reform során VI. Pál 1970-ben új Misekönyvet hagyott jóvá a latin rítusú egyház használatára, amelyet később számos nyelvre lefordítottak, és amelynek harmadik kiadását 2000-ben II. János Pál hirdette ki.

5. Egyes krisztushívők azonban, akik a II. Vatikáni zsinat előtti liturgikus formák szellemében nevelődtek, kifejezték azt az erőteljes vágyukat, hogy meg szeretnék őrizni az ősi hagyományt. Ezért II. János Pál 1984-ben külön engedélyt (*indultum*) kibocsátva, a Szentségi és Istentiszteleti Szent Kongregáció *Quattuor abhinc annos* levelével felhatalmazást adott a Boldog XXIII. János pápa által 1962-ben kihirdetett Római Misekönyv használatára, de csak bizonyos feltételek fennállása esetén. Ezenkívül ugyancsak II. János Pál az 1988-ban kiadott *Ecclesia Dei* motu proprióval arra buzdította

a püspököket, hogy ezt a felhatalmazást nagylelkű előzékenységgel alkalmazzák az összes ezt kérő krisztushívó javára. Hasonlóképpen járt el XVI. Benedek pápa is a *Summorum Pontificum* című motu proprio kihirdetésével, amellyel kapcsolatban érdemes itt emlékeztetni néhány, a római rítus ősi gyakorlatára (*usus antiquior*) vonatkozó lényeges alapelvet.

6. A Római Misekönyv VI. Pál által kihirdetett szövegei és egészen XXIII. János utolsó kiadásáig visszamenő szövegei a római liturgia két kifejeződése, amelyeket „rendesnek” és „rendkívülinek” nevezünk, hiszen az egyetlen római rítus két gyakorlatáról van szó, amelyek egymás mellett állnak. Mindkét forma ugyanis az Egyház egyetlen *lex orandi*-jának kifejeződése. A „rendkívüli formát” tiszteletreméltó és ősi gyakorlata miatt a neki kijáró tisztelettel meg kell őrizni.

7. A *Summorum Pontificum* motu proprio-hoz csatlakozik a pápának a püspökökhöz írt és ugyanazon a napon kelt kísérőlevele (2007 július 7.), amely részletesen szól a motu proprio kiadásának körülményeiről, továbbá szükségességéről is; hiszen újabb törvényeket kellett alkotni, mivel hiányoztak a római liturgia 1962-ben érvényes gyakorlatát egyértelműen rendező szabályok. Ugyancsak új törvényhozási aktusra volt szükség amiatt, hogy az új Misekönyv kiadása után nem tartották szükségesnek, hogy szabályokat alkossanak az 1962-es liturgikus gyakorlatról. Mivel azonban idővel egyre nőtt azon hívek száma, akik kérték a „rendkívüli forma” ünneplését, a törvényeket meg kellett hozni. XVI. Benedek többek között arra figyelmeztet: „A Római Misekönyv két kiadása nem áll ellentmondásban egymással. A liturgia történetét a növekedés és haladás jellemzi, nem pedig a törés. Amit az előző nemzedékek szentnek tartottak, a mi számunkra is szent és nagyszerű marad, és nem lehet egyik pillanatról a másikra teljes egészében megtiltani vagy egyenesen károsnak ítélni.”**[2]**

8. A *Summorum Pontificum* motu proprio kiemelkedő módon fejezi ki a római pápa Tanítóhivatalát és kormányzati, valamint a szent liturgia szabályozására vonatkozó feladatát,**[3]** továbbá Krisztus helytartójaként és az egész Egyház pásztoraként kifejtett gondoskodását.**[4]** A motu proprio célja, hogy:

a) minden hívőnek felkínálja, mint megőrzendő értékes kincset, a római liturgiát annak ősi gyakorlatában;

b) garantálja és valóban biztosítsa ezen római liturgia gyakorlatát az azt kérőknek, abban a meggyőződésben, hogy az 1962-ben érvényes római liturgia gyakorlása a hívek javára megadott felhatalmazás, amelyet ezért kiterjesztőleg kell értelmezni azon hívek érdekében, akik annak elsődleges címzettjei;

c) elősegítse a kiengesztelődést az Egyház kebelében.

II. Az „Ecclesia Dei” Pápai Bizottság feladatai

9. A pápa az „Ecclesia Dei” Pápai Bizottságnak rendes helyettesi hatalmat méltóztatott adni az illetékességi körébe tartozó összes ügyben, különösen ami a *Summorum Pontificum* motu proprio rendelkezéseinek végrehajtása és megtartása fölötti örökösödést illeti (vö. 12. cikkely).

10. 1. §. Az egykor II. János Pál által megadott, továbbá XVI. Benedek által megerősített felhatalmazásokon túl (vö. *Summorum Pontificum* motu proprio, 11. és 12. cikkely) a Pápai Bizottság ezt a hatalmat hierarchikus előjáróként azon felfolyamodások elbírálásában is gyakorolja, amelyeket bármely ordináriusnak a motu proprioval ellentétesnek tűnő egyedi közigazgatási aktusával szemben törvényesen eléje terjesztettek.

2. §. A Pápai Bizottság által kiadott határozatok a jog szabályai szerint megtámadhatók az Apostoli Szigatúra Legfelső Bíróságánál.

11. Az „Ecclesia Dei” Pápai Bizottság feladata, hogy —az Istentiszteleti és Szentségi Fegyelmi Kongregáció előzetes jóváhagyásával— gondoskodjék a római rítus „rendkívüli formájára” vonatkozó liturgikus könyvek kiadásáról.

III. Részletes szabályok

12. Ez a Pápai Bizottság a rá bízott tekintélynél fogva és az általa bírt felhatalmazások alapján, az egész világ püspökeinél elvégzett felmérést követően, azzal a szándékkal, hogy biztosítsa a *Summorum Pontificum* motu proprio helyes értelmezését és hűségese végrehajtását, kiadja a jelen instrukciót az Egyházi törvénykönyv 34. kánonjának szabályai szerint.

A megyéspüspökök illetékessége

13. Az Egyházi törvénykönyv szerint a megyéspüspökök feladata a liturgia fölötti őrökös, hogy biztosítsák a közérdeket, és hogy egyházmegyékben minden méltón, békésen s higgadtan történjék,^[5] követve a római pápának a *Summorum Pontificum* motu proprio-ban világosan kifejtett szándékát.^[6] Ha vita támadna vagy alapos kétség merülne fel a „rendkívüli forma” ünneplésével kapcsolatban, ennek megítélése az „Ecclesia Dei” Pápai Bizottságnak van fenntartva.

14. A megyéspüspök feladata biztosítani a szükséges támogatást, hogy a *Summorum Pontificum* motu proprio szándéka szerint kellő tiszteletet tanúsítsanak a római rítus „rendkívüli formája” iránt.

A hívek csoportja (vö. *Summorum Pontificum* motu proprio, 5. cikkely, 1. §)

15. A hívek csoportját akkor nevezzük „állandónak” (*stabiliter existens*) a *Summorum Pontificum* motu proprio 5. cikkelyének 1. §-a értelmében, ha egy adott plébániához tartozó olyan személyek alkotják, akiket —még ha a motu proprio közzététele után is— a liturgiának az ősi gyakorlat szerinti tisztelete gyűjtött egybe, és akik ennek ünneplését kérik a plébániatemplomban, ill. egy kápolnában vagy házikápolnában; ez a csoport létrejöhet több plébániához vagy egyházmegyéhez tartozó személyekből, akik az említett cél elérésére együtt jelentkeznek egy plébániatemplomban vagy kápolnában.

16. Ha egy pap más személyekkel együtt esetileg jelentkezik egy plébániatemplomban vagy kápolnában azzal, hogy a „rendkívüli forma” szerint kíván szentmisét bemutatni a motu proprio 2. és 4. cikkelyének szabályai szerint, a plébános vagy templomigazgató, ill.

a templomot ellátó pap engedje meg neki a misézést, figyelembe véve azonban az adott templom liturgikus ünnepléseinek beosztását.

17. 1. §. Az egyes esetek elbírálásakor a plébános vagy templomigazgató, ill. a templomot ellátó pap bölcs megítéléssel járjon el, a lelkipásztori buzgóságtól vezérelve és a nagylelkű befogadókészség szellemében.

2. §. Ha a csoport kevés hívőből állna, a helyi ordináriushoz kell fordulni, hogy jelöljön ki egy templomot, amelyben a hívek összegyűlhetnek ezekre a szertartásokra, hogy ezáltal könnyebb legyen nekik a tevékeny részvétel és a szentmise ünneplése is méltóbbá váljék.

18. A kegyhelyeken és zarándokhelyeken adják meg a „rendkívüli forma” szerinti ünneplés lehetőségét az ezt kérő zarándokcsoportoknak (vö. *Summorum Pontificum* motu proprio, 5. cikkely, 3. §), ha alkalmas pappal rendelkeznek.

19. A „rendkívüli forma” szerinti ünneplést kérő krisztushívők ne nyújtsanak támogatást, és ne legyenek tagjai olyan társaságoknak, amelyek kétségbe vonják a „rendes forma” szerinti szentmiseáldozat és szentségkiszolgáltatás érvényességét és törvényességét, ill. amelyek bármely módon ellenségesek a római pápával, az egész Egyház pásztorával szemben.

Az alkalmas papok (vö. *Summorum Pontificum* motu proprio, 5. cikkely, 4. §)

20. Ami azokat a feltételeket illeti, amelyek alapján egy pap alkalmasnak (*idoneus*) tekinthető a „rendkívüli forma” szerinti ünneplésre, az alábbi megállapításokat kell tenni:

a) Bármely pap, aki ebben a kánonjog szabályai szerint^[7] nincs akadályozva, alkalmasnak tekintendő a szentmise „rendkívüli formában” való ünneplésére;

b) ami a latin nyelv használatát illeti, a celebrálni szándékozó papnak rendelkeznie kell azzal a tudással, amely lehetővé teszi neki a szavak helyes kiejtését és jelentésük megértését;

c) ami pedig a rítus végzését illeti, alkalmasnak kell tartani mindazokat a papokat, akik önként vállalják a „rendkívüli forma” szerinti ünneplést, és akik már korábban is használták azt.

21. Az ordináriusok nyomatékosan fel vannak kérve rá, hogy a papság képzésével biztosítsanak lehetőséget a „rendkívüli formában” való ünneplés készségének adekvát elsajátítására; mindez különösen érvényes a szemináriumokra, amelyeknek gondoskodniuk kell a papnövények megfelelő képzéséről a latin nyelvnek^[8] és —ha a körülmények úgy kívánják— magának a római rítus „rendkívüli formájának” elsajátítása révén.

22. Azokban az egyházmegyékben, ahol nincsenek alkalmas papok, a megyéspüspök nyugodtan kérhet segítséget az „Ecclesia Dei” Pápai Bizottság által létrehozott intézetek papjaitól akár azért, hogy ők celebráljanak, akár pedig, hogy másokat tanítsanak meg a celebrálásra.

23. A római rítus „rendkívüli formája” szerinti misének nép nélkül vagy csak egyetlen ministráns részvételével való bemutatására bármely áldozópap — akár világi, akár szerzetes — felhatalmazást kapott (vö. *Summorum Pontificum* motu proprio, 2. cikkely). Ezekben a szertartásokban tehát a papok a motu proprio szabályai szerint nem szorulnak rá az ordináriusok vagy az előljárók semmilyen külön engedélyére.

A liturgikus fegyelem és az egyházfegyelem

24. A „rendkívüli forma” liturgikus könyveit úgy kell alkalmazni, ahogy vannak. Mindenki, aki a római rítus „rendkívüli formájában” akar celebrálni, köteles tudni és a szertartások során helyesen alkalmazni a vonatkozó rubrikákat.

25. A régi Misekönyvbe az új szenteket és az új prefációk némelyikét be lehet —sőt be kell— illeszteni,[9] azon szabályok szerint, amelyek nemsokára megjelennek.

26. A *Summorum Pontificum* motu proprio 6. cikkelyében írtakkal kapcsolatban azt kell mondani, hogy a szentmisének az 1962-es Misekönyvben található olvasmányai felolvashatók vagy csak latinul, vagy latinul és ezt követően népnyelvi fordításban, vagy — az olvasott misékben— pusztán népnyelven.

27. Ami a „rendkívüli forma” ünneplésére vonatkozó fegyelmi szabályokat illeti, alkalmazzák az 1983-ban kihirdetett Egyházi törvénykönyv egyházfegyelmét.

28. Ezenfelül viszont, minthogy különös törvényről van szó, a saját tárgyát illetően a *Summorum Pontificum* motu proprio hatályon kívül helyez minden olyan, a szent rítusokra vonatkozó és 1962 után kihirdetett liturgikus törvényt, amely nincs összhangban az 1962-es liturgikus könyvek rubrikáival.

A bérmálás és a papszentelés

29. A bérmálás régi formulájának alkalmazására való felhatalmazást a *Summorum Pontificum* motu proprio megerősítette (vö. 9. cikkely, 2. §), ezért a „rendkívüli forma” helyett nem kell szükségszerűen alkalmazni az újabb formulát, amely a VI. Pál-féle *A bérmálás rendjé*-ben található.

30. Az első tonzúrárt, a kisebb rendeket és a szubdiakonátust illetően a *Summorum Pontificum* motu proprio semmilyen változást nem hozott az 1983-as Egyházi törvénykönyv fegyelmeiben, ezért a megszentelt élet azon intézményeiben és az apostoli élet azon társaságaiban, amelyek az „Ecclesia Dei” Pápai Bizottság alá tartoznak, az örökfogadalmas tag, ill. az apostoli élet klerikusi társaságába véglegesen felvett személy a diakonátus felvételével inkardinálódik mint klerikus az illető intézetbe vagy társaságba, az Egyházi törvénykönyv 266. kánonja 2. §-ának szabályai szerint.

31. Egyedül a megszentelt élet azon intézményeinek és az apostoli élet azon társaságainak szabad használniuk az 1962-es Római pontifikálét a nagyobb és kisebb rendek feladására, amelyek az „Ecclesia Dei” Pápai Bizottság alá tartoznak, valamint azoknak, amelyek a „rendkívüli forma” liturgikus könyveinek gyakorlatát követik.

A Római Breviárium

32. Minden klerikus felhatalmazást kap az 1962-es Római Breviárium használatára, amint az a *Summorum Pontificum* motu proprio 9. cikkelyének 3. §-ában található, mégpedig teljes formában és latin nyelven.

A szent háromnap

33. A korábbi liturgikus hagyományhoz ragaszkodó hívek csoportjának joga van hozzá, hogy ha van alkalmas papjuk, magát a szent háromnapot is megünnepelhessék a „rendkívüli forma” szerint. Ha pedig nincs olyan templom vagy kápolna, amelyet kizárólag az efféle ünneplések végzésére jelöltek ki, a plébános vagy az ordinárius —az alkalmas pappal egyetértésben— biztosítson kedvezőbb lehetőséget a lelkek javának elérésére, nem zárva ki a lehetőséget a szent háromnap szertartásainak megismétlésére ugyanabban a templomban.

A szerzetesrendek rítusai

34. A szerzetesrendek tagjainak szabad használniuk az 1962-ben érvényes saját liturgikus könyveiket.

A Római Pontifikále és a Római Rituále

35. Fenntartva a jelen Instrukció 31. p.-jában írtakat, és ugyanezen Instrukció 28. p.-jének értelmében szabad használni az 1962-ben érvényes Római Pontifikálét, Római Rituálét és Püspöki Ceremoniálét.

XVI. Benedek pápa az „Ecclesia Dei” Pápai Bizottság alulírott bíboros Elnökének a 2011. évi április hó 8. napján adott kihallgatása alkalmával ezt az Instrukciót jóváhagyta és közzétételét elrendelte.

Kelt Rómában, az „Ecclesia Dei” Pápai Bizottság székhelyén, a 2011. évi április hó 30. napján, V. Szent Pius emléknapján.

WILLIAM LEVADA bíboros
elnök

Mons. GUIDO POZZO
titkár

Fordította: Rihmer Zoltán

Megjelent: Magyar Egyházzene 18 (2010/2011) 176—182

[1] XVI. Benedek pápa: *Summorum Pontificum* motu proprio, AAS 99 (2007) 777; vö. *Institutio generalis Missalis Romani*, editio tertia [A Római Misekönyv általános rendelkezései, harmadik kiadás], 2002, 397.

[2] XVI. Benedek pápa: *Levél az egész világ püspökeihez az 1970-es reform előtti római liturgia használatáról szóló motu proprio bemutatásáról*, AAS 99 (2007) 798.

[3] Vö. CIC 838. kán., 1. § és 2. §.

[4] Vö. CIC 331. kán.

[5] CIC 223. kán., 2. §; 838. kán., 1. § és 4. §.

[6] Vö. XVI. Benedek pápa: *Levél az egész világ püspökeihez az 1970-es reform előtti római liturgia használatáról szóló motu proprio bemutatásáról*, AAS 99 (2007) 799.

[7] Vö. CIC 900. kán., 2. §.

[8] Vö. CIC 249. kán.; vö. II. Vatikáni Zsinat: *Sacrosanctum Concilium* rendelkezés, 36. p.; *Optatam totius* nyilatkozat [sic! helyesen: „határozat”], 13. p.

[9] Vö. XVI. Benedek pápa: *Levél az egész világ püspökeihez az 1970-es reform előtti római liturgia használatáról szóló motu proprio bemutatásáról*, AAS 99 (2007) 799.